

EL TEMPS psicoanalitza quatre membres de la generació introvertida

Feliçment perifèrics

Tenen entre trenta i quaranta anys d'edat. Als anys 70 van pagar la seva quota de compromís. Als 80 ja ocupaven el lloc que s'havien proposat. No manen, però influeixen: Són perifèrics no-polítics i definiran, encara que no ho vulguin, algunes claus d'aquesta fi de segle als Països Catalans.

La tropa generacional, d'esquerra a dreta: Jordi Bigas, Jordi Balló, Vicenç Villatoro i Enric Marín.

CARME PUÉRTOLAS

6 JUNY

Lluny i prop del poder. Lluny del poder real, diuen. Prop del que, en termes frívols, s'anomena el poder mediàtic. D'on sorgeix un cercle difús d'afinitats selectives. Generacionals, fins i tot. No han estat adolescents llimacs entestats a fer-se un lloc, ni que sigui l'últim, en la llista electoral de rigor, però encara són a temps de convertir-se en revellits professionals del cinisme, acostumats a justifi-

car totes les mitges veritats. Tenen entrada lliure als palaus dels prínceps, però no s'hi estan gaire. Sovint, aquests prínceps els deleguen certs bastons de comandament, sempre amb la soterrada intenció de temptar-los. Però ells, la generació introvertida, prefereixen de mantenir-se estranys –convidats d'honor– al paradís dels prínceps.

Al crític de cinema Jordi Balló, al director de la revista *Integral*, Jordi Bigas, al degà de la Facultat de Ciències de la Comunicació, Enric Marín, i al director del

diari *Avui*, Vicenç Villatoro, els separen bagatges personals molt diversos, però els uneixen inevitables referents comuns a tots els joves que es van desfer de Franco a temps de cicatritzar les ferides de la història. EL TEMPS ha volgut reunir-los al voltant d'una taula per rastrejar, en un exercici de psicoanàlisi intuïtiva, els trets constitutius –biogràfics i col·lectius– d'una generació en potència. Una generació que ha desfet totes les consignes generacionals i que, malgrat tot, no podrà esquivar, immune i innocent, els atzars d'un fu-

Jordi Bigas i Balcells

Data naixement: 21-1-54.

Lloc: Sarrià (Barcelona).

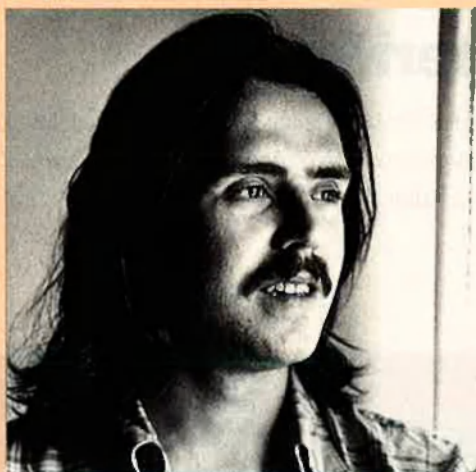
Estudis: Filosofia i lletres.

Professió: Periodista.

Antecedents penals: Als 13, als 16 i als 18 anys.

Altres activitats: Ecologia, natura, música, escultura i vicis innocents.

¿Què et preocupa més del futur immediat d'aquest país?: "Que la societat sigui capaç d'obrir un debat sobre la viabilitat d'uns Països Catalans sostenibles i lliures".

tur que els ha estat assignat sense dispensa possible. Sort que són mandrosos i no tenen cap pressa. Vegeu-ho.

ELS ANYS 70

EL TEMPS. Aquell 15-J teníeu 20 anys. ¿Què fèieu, llavors?

J. BIGAS. L'Amadeu Fabregat escrivia el programa de la Unió Democràtica del País Valencià i jo, redactor de *Dos y Dos*, col·laborava en el del Partit Socialista del País Valencià. Tot va acabar com el rosari de l'aurora, però el PSPV potser era prescindible i, en canvi, la UDPV era imprescindible. Una democràcia cristiana oberta a la idea de l'àmbit nacional hauria estat molt important.

E. MARIN. Jo militava en l'esquerra extraparlamentària obrerista. En l'Organització d'Esquerra Comunista, l'OIC. Però, d'obrers, no n'hi havia gaires, més aviat cap.

V. VILLATORO. ¿Jo? Res. Feia de periodista i vaig entrevistar per primera i única vegada en la meua vida Felipe González. Va ser l'únic líder que no em va deixar que el tractés de vostè. Semblava una cosa tan propera que només el podies tractar de tu. Carrillo, per descomptat, només es podia tractar de vostè.

EL TEMPS. ¿Només feies de periodista?

V. VILLATORO. Era pròxim al PSUC.

EL TEMPS. ¿Company de viatge?

V. VILLATORO. Literalment, company de viatge.

J. BALLO. Jo estava a les Plataformas Anticapitalistas i allà vaig aprendre que el meu drama personal consistia a estar a prop de les coses sense ocupar-ne mai el centre. Vaig durar-hi fins al 76. Al 77 ja

feia classes al Patronat Ribes, un institut ficat de ple en un moviment polèmic que reivindicava la gestió democràtica dels centres; volíem que el director fos triat pel claustre de professors i que pares i alumnes tinguessin representació, cosa que llavors semblava extremadament difícil. Fins i tot va haver-hi una petita intervenció del ministre d'educació, Otero Novas, parlant d'aquest institut com un exemple de la pedagogia demencial que volien fer a Catalunya on es violava la gent pels passadissos. I realment, en aquell moment, vaig notar que no hi ha res millor que un govern feble. Es podia fer qualsevol cosa perquè hi havia un poder de transició municipal amb un grau de col·laboració impressionant. Cosa que ens permetia d'enfrontar-nos directament amb el govern d'UCD i jugar amb les actituds contradictòries de la Generalitat provisional. Guitart, llavors, era només tècnic d'un govern d'unitat. Difícilment he trobat un altre moment en què l'acció directa tingués resultats tan immediats: reivindicaves un ajut estable als professors, deien que no, s'aconseguia i, al cap de deu dies, sortia publicat al BOE per desesperació dels buròcrates. Després la cosa es va anar normalitzant i l'experiència se'n va anar en orris, com se suposa que ha de passar amb aquestes coses.

E. MARIN. Jo, tot plegat, ho vaig viure amb notables dosis d'esquizofrènia. Formava part del nucli reduït que es pensava que tenia la interpretació correcta de tot mentre la realitat anava per una altra banda. Perquè l'escenari cada quinze dies canviava de color. Al 77 em vaig incorporar als grups independentistes, però era el mateix que a l'OIC: els grups més radi-

cals que condemnàvem tot el que passava. Però, al mateix temps, com que sempre he estat molt populista, no em perdia cap de les representacions de masses que es produïen. Vaig assistir com a espectador a la gran manifestació de l'11 de Setembre del 77 i a la rebuda de l'home més fustigat per tots nosaltres, Tarradellas. Era a primera fila a la plaça de Sant Jaume i naturalment també a Montjuïc. Era una sensació prou estranya. Com a espectador d'una realitat fascinant, espectador a totes, dins la massa, olorant suor tota l'estona, i, a la vegada, militant en un grup que no tenia res a veure amb el que passava. Tornar a ajustar aquesta vivència, cada cop menys com a espectador i més com a actor, ha resultat, a la fi, bastant difícil.

EL TEMPS. ¿Dura molt de temps aquesta sensació de fora de joc?

J. BALLO. Jo, en aquest sentit, no tenia tanta estratègia. No m'hi trencava tant el cap. Ara, coses que en aquella època es vivien subjectivament encara no han trobat el moment de ser objectivades. Per exemple, abans parlàvem del PSUC i jo l'he patit molt. Tu penses que les teves idees són tan dignes com les de qui tens al costat i topes amb una institució, el partit, que realment et fa mal. L'altre era massa llunyana, i ja sabies com havies d'enfrontar-t'hi. En canvi, aquella institució havia penetrat en la gent, en la manera de raonar, gairebé de vestir, i donava una imatge d'ordre contra el desordre que, ara, retrospectivament, sembla que no afecti gaire, però que, de fet, va afectar molta gent que hi estava ficada. Qualsevol possibilitat de mantenir plantejaments propis resultava falsa, perquè tot

Jordi Balló i Fontova

Data naixement: 17-5-54.

Lloc: Figueres.

Estudis: Llicenciat en història de l'art.

Professió: Gestor cultural.

Antecedents penals: No en recorda.

Altres activitats: Articles de premsa, disseny de producció, guions.

¿Què et preocupa del futur immediat d'aquest país?: "Del futur, res. He perdut, en algun lloc que no recordo, la noció de futur".

arribava mastegat i organitzat. En el cas del PSUC, podia anar lligat al model de centralisme democràtic que es proposava, però també els qui proposaven un cert desordre rebien consignes mastegades i orientades.

J. BIGAS. Heu de pensar que el PSUC és l'únic partit estalinista que ha existit al nostre país. Ho dic perquè he estat expulsat dels cercles del PSUC, juntament amb la Carme Basté, perquè, arran d'una discussió estúpida sobre si les comissions obreres s'havien de dividir en comissions obreres de barri i en comissions obreres de ram, a mi se'm va ocórrer de dir que érem tan pocs que dividir-se no tenia gaire sentit. I automàticament vam ser exclòsos aquells qui no vam demanar perdó. Als setze o disset anys, això marca.

V. VILLATORO. Però, aquesta actitud, la compartia amb la resta de partits. No em posaré a defensar el PSUC...

J. BIGAS. Defensa'l, perquè algú ho ha de fer.

V. VILLATORO. El PSUC aixafava més perquè era més gros, però no tenia diferències substancials amb els altres. La cultura de secta era compartida absolutament per tothom. Tots vam haver de passar una certa etapa de desprogramació. El que passava fora de les parets de la nostra pròpia secta ens semblava, gros o petit, horripilant. I ha calgut temps per a poder entendre que hi havia coses fora que no estaven gens malament. Almenys, ens hem evitat això que passava tan sovint en aquests partits, sectes en què tothom era fantàstic fins al dia que el feien fora i tothom era nefast amb efectes retroactius: "Ja ho dèiem nosaltres que era dolent quan hi era, però ara ja ha marxat".

E. MARIN. Jo vaig ser expulsat de l'OIC per discutir una tesi intocable de la direcció: que l'estudiant està en contradicció directa amb el capitalisme, cosa que em semblava una veritable collonada. Vaig manifestar-ho tal com ho pensava i vaig caure en desgràcia, mentre altres persones van promocionar-se dins el partit. Sempre es repetia la mateixa història.

J. BIGAS. Però l'estalinisme, insisteixo, era ben real. Fa quatre anys investigant sobre la guerra civil vaig descobrir que Julián Grimau havia pres part directa en la persecució i interrogatori del Comitè Executiu del POUM. En aquell moment, treballava a *Interviú*, vaig oferir el reportatge i em van dir que no interessava perquè Grimau era un dels grans mites de l'antifranquisme i, per tant, no es podia dir que Grimau havia participat en les txeques ni en la liquidació del comitè executiu del POUM. Vaig descobrir que Grimau va estar a punt de pelar Willy Brandt; que, en les fitxes policiaques del bàndol republicà, George Orwell era considerat membre del partit nazi... Nosaltres hem hagut de redescobrir la història de l'esquerra i repensar quins valors tenien sentit de futur en la nostra pràctica política. Ara, tornant al 77, vaig veure que tot anava molt malament, que el tema d'Euskadi no se solucionava i jo estava molt a prop de dues persones, ara molt allunyades: l'Ernest Lluch i el Josep Guia, i d'una persona que després va ser clau en l'estratègia anticatalana a València, Manuel Brosseta. Els veia tots tres gairebé cada dia lluitant, fins a cert punt, pel mateix. I ara, imagina't. La mort en atemptat del Brosseta em va servir per a recordar què passava al 77 a València. A vegades m'ir-

rita pensar com s'ha configurat aquesta democràcia, tot i que la cosa ja no m'interessa gaire.

J. BALLO. Aquesta informació tan categòrica no és extrapolable i em costa d'acceptar-la. Jo tinc la impressió que el projecte tampoc no era un projecte. No sabíem què volia dir un model de democràcia participativa. Només sabíem que havia de ser diferent del model que teníem davant. Jo no considero que en aquell moment tingués un projecte tan madur al cap i he anat sentint la sensació de canvi, en petites intervencions que afecten la vida quotidiana. ¿Tu tens clar que sabíem què volíem i que segur que no era això?

J. BIGAS. Mira, jo havia anat a l'institut amb el Jordi Colominas Company i el Carles Sastre, que fa vuit anys que està empresonat. Anàvem a l'Institut Ausiàs March, que nosaltres vam rebatejar amb el nom rutilant de Carles Marx. El nom d'Ausiàs March, l'hi havia posat el meu pare i, com a càstig, els franquistes van posar el nom de Juan Boscán a l'institut del costat. Tota aquesta gent ha pagat un preu molt alt. I en queden ferides... Possiblement aquesta nit somiaré bastant. Pense en tota la gent que ha estat amb mi, en Pons Llobet, per exemple, del MIL d'en Puig Antich. Jo, a més, vaig tenir la desgràcia d'anar-me'n al País Valencià i veure, des de primera línia, com s'iniciava la reacció anticatalana. Es deia que la bandera del País Valencià era la de franja blava i, al mateix temps, al iot particular de Brosseta, que ell tenia amarrat a Xàbia, onejava la quadribarrada. I vaig viure l'odi xenòfob contra Sanchis Guarnier, perquè em tocava de dur-lo a casa perquè

CANVIAR DEPEN DE TU

VOTA

**UNITAT DEL
POBLE VALENCIÀ**

Pere Mayor

Enric Marín i Otto

Data naixement: 5-6-55.

Lloc: La Verneda (Barcelona).

Estudis: Llicenciat en ciències de la informació i doctor en periodisme.

Professió: Professor.

Antecedents penals: juliol 1975, una setmana entre la Via Laietana i la Model per associació il·legal.

Altres activitats: Culé aferriat.

¿Què et preocupa més del futur immediat d'aquest país?: "Que avancem en la incorporació total de les classes populars en un projecte de sobirania nacional ple. Fer quallar una cultura nacional popular".

ningú no li pegués. Per mi, recordar-ho és molt dolorós i ho dic sense cap amargor. Possiblement nosaltres no sabíem amb qui ens jugàvem els quartos, però la configuració actual dels tres poders autonòmics als Països Catalans queda molt lluny del que alguns imaginàvem.

E. MARIN. La imatge de transició que ens havíem fet la majoria de grups d'oposició coincidia molt més amb el que passava a Portugal. Pensàvem en una societat molt democràtica i, si més no, socialitzant. Però fa molt de temps que vaig deixar de fer retrets morals a ningú. Més aviat he procurat de ser una mica autocrític. Una de les raons que explica on som ara és la insuficiència en la capacitat d'anàlisi de l'oposició. És una dada objectiva. No érem tan pocs, però pocs poden fer-ho tan malament com vam fer-ho nosaltres.

V. VILLATORO. L'error de diagnòstic no crec que se centrés en el "no sabíem amb qui ens jugàvem els quartos". Ens imaginàvem la platea disposada a aplaudir i no hi estava. El problema de la transició no són ni els poders fàctics ni la força de l'oposició, el problema és l'actitud de la immensa majoria de la població.

J. BALLO. En aquest sentit, em recorda *La guerre est finie*, una pel·lícula de Resnais i Semprún que il·lustra aquesta contradicció entre el desig i la realitat, d'aquells qui pensen, des de l'exili, que la vaga general a Espanya fa que la situació ja sigui madura. Defineixen una conjuntura feta de simples estratègies internes,

sense tenir en compte que la realitat externa és tota una altra cosa. Però, de totes maneres, potser sí que molts miràvem a Portugal, però el PSUC mirava a Itàlia, sense ser el PCI.

E. MARIN. El PSUC era el petit PCI de l'altra riba del Mediterrani...

ELS ANYS 80

V. VILLATORO. Hi ha un dia que s'acaba la pel·lícula de la transició i comença la foto de la democràcia. Entre 1980 i 1982 la foto es fixa, absolutament. Si fins llavors t'havies de posicionar sobre un món canviant, ara t'has de posicionar sobre un món estable i amb perspectiva de durar. Tot ha durat: Núñez, Papa, Pujol, González, Maragall. Quan s'acaba la borratxera dels canvis, tinc la sensació que apareix la mandra de canviar. Un element conservador i llastant de la societat. Com si algú digués: "Ja ens han marejat prou, parem-ho".

E. MARIN. En el meu cas, em trobo que hi ha un poder emergent amb el qual no tinc res a veure. He jugat les cartes equivocades i, aleshores, em refugio en la universitat. Jo volia ser professor universitari, no se'm feia estrany, i comença un període una mica dur de reajustament de conviccions, per una banda, i d'actitud personal, per una altra, que dura bastant, tot al llarg dels 80, i es resol cap al 1987 amb l'atemptat d'Hipercor, que m'obliga a reconsiderar moltes coses sobre la contenció del nacionalisme, de l'esquerra...

Tanco un parèntesi de fer d'espectador de la política i, sempre en segon pla, entro a col·laborar amb la Crida. Aquesta col·laboració, modesta val a dir-ho, amb la Crida m'obliga a sortir de les anàlisis de la realitat que no es contrasten a cada moment. Considero el pujolisme com un fenomen polític, cultural fins i tot, i intento saber quin és el país real que trepitgem. I amb la consciència clara que la generació anterior, la que té de quaranta a cinquanta anys, que s'ha instal·lat en el poder des de la transició haurà d'acomplir un cicle que té un final a partir del qual es plantejaran temes polítics i culturals nous. Des de 1987, he pensat cada cop menys en el que no es va poder fer en la transició i cada cop més en el que ens queda per fer anys després de la transició.

V. VILLATORO. Aquest procés hauria estat molt semblant, si no hi hagués hagut transició. En moltes coses, els nostres 80 no són fills de la cronologia col·lectiva, sinó de la cronologia individual, d'aquesta necessitat de prendre posicions i de saber què seràs quan siguis gran. Això no respon a la victòria electoral del PSOE del 1982, respon al problema que et neix un fill. Els nostres 80 haurien substituït, en qualsevol circumstància política, la prioritat de la militància. En el meu cas, de fet, els 70, i aquest deu ser un tema subgeneracional, són temps d'intentar trobar una feina perquè comences a estudiar quan hi ha la crisi del petroli i et diuen "nen, tu vas a l'atur",

**PELS CATALANS,
PER CATALUNYA**

Àngel Colom

Secretari general d'Esquerra Republicana de Catalunya

Cap a la Independència

VOTA

ERC

Vicenç Villatoro i Lamolla

Data naixement: 22-1-57.

Lloc: Terrassa.

Estudis: Llicenciat en Ciències de la Informació.

Professió: Periodista.

Antecedents Penals: Cap.

Altres activitats: Literatura.

¿Què et preocupa més del futur immediat d'aquest país?: "El temor que arribi un dia que les circumstàncies em facin escollir entre dues coses que haurien de ser compatibles: d'una banda, a exercir el dret d'aprofundir, si vol la majoria, la sobirania política o la preeminència del català o qualsevol objectiu d'aquesta mena; i d'una altra, mantenir un clima de convivència interna i amb l'exterior".

estudio filosofia i m'aconsellen "fes periodisme, que també és escriure, però a més cobres". El bany de realisme m'agafa als anys 70 i el bany d'il·lusió, quan ja ho tens tot una mica organitzat, m'agafa als 80. És el moment de l'opció per la literatura. El pragmatisme dels 70 ha tocat sostre i et poses al cap de reprendre el fil que havies arraconat als 70, la literatura. L'únic que m'uneix a la vida col·lectiva és l'obsessió de la foto fixa.

EL TEMPS. ¿La idea de la Fundació Acta és també un cert intent d'intervenir en aquesta foto inamovible?

V. VILLATORO. Té un cert punt de defensiu. Mentre les opcions dels 70 són opcions ofensives, la creació d'Acta és una opció a la defensiva. Durant molt de temps, fins i tot en l'època del PSUC, et senties nacionalista sense prendre el terme d'una manera gaire metafísica, però anys després, sobretot arran de l'onada posterior a la victòria del PSOE, és mal vist des de sectors periodístics o intel·lectuals, ser nacionalista. Llavors tens dues opcions, o menjar-t'ho o reivindicar-ho. La reactivació política és, una mica, en negatiu.

J. BALLO. Curiós. Mai no hauria fet aquesta lectura de la Fundació Acta. Sempre havia cregut que jugàveu a favor del temps.

V. VILLATORO. El temps hi va anar a favor, certament.

(Tots somriuen.)

EL TEMPS. ¿Els teus 80, Balló, quin futur tenien?

J. BALLO. Em passa una cosa que no sé si és comuna a tots nosaltres, que no ens hem escindit mai. Als 80 s'acaba el procés de pensar que es pot canviar el món des d'un institut, s'acaba la idea que es pot accedir a l'ensenyament per la via del contracte laboral i al 1980 faig oposicions. Quan les guanyo, immediatament penso què puc fer per no fer sempre el mateix. Començo a escriure sobre cinema i no es tracta pas d'un replegament a l'espera de temps millors. No m'escindeixo pensant en el que m'agradaria fer i no feia. Ho faig.

EL TEMPS. A la fi, tots us embarqueu en projectes col·lectius que tenen un punt de compromís amb l'entorn. En Marín a la Crida, en Villatoro a la Fundació Acta, en Balló al Festival de Cinema de Barcelona i en Bigas a la revista *Integral*.

J. BIGAS. Jo em vaig ubicar en el periodisme i l'ecologisme i m'ho vaig passar millor als 80 que als 70. He participat en aventures com la fundació de Greenpeace, l'intent de crear un diari alternatiu, *Liberación*, o, ara mateix, en la revista *Integral*. Sempre en aquest binomi ecologisme-periodisme militant. Tot això va quedar frenat, durant un temps, per la malaltia crònica que vaig anar adquirint per culpa de la meua mala vida. Convertir-me en diabètic va ser un catacraf total. De fet, havia d'existir alguna cosa que em frenés. Crec que encara no estic frenat del tot.

EL TEMPS. ¿Et frenaria que et fessin ministre?

J. BIGAS. Fixa't que tot el procés polític actual és molt estrany. Una cosa anecdòtica com el fet que proposin ser ministre de medi ambient a Jordi Bigues sorprèn, primer que ningú, l'implicat. ¿Però això vol dir que Jordi Bigues està d'acord amb el PSOE? Hi ha d'haver una cosa que estigui per sobre aquestes consideracions i és que, per primera vegada, parlen amb un ecologista per a ser ministre de medi ambient. Ni un tecnòcrata ni un polític professional.

J. BALLO. És la primera vegada que li sento dir, a en Bigas, un error típic de polític. Parlar en tercera persona d'ell mateix quan s'ha referit a un càrrec públic.

V. VILLATORO. Com els futbolistes.

J. BALLO. I els motoristes, que això ho va inventar l'Àngel Nieto. Està bé que ho facis just en el moment que et podran utilitzar més.

ELS ANYS 90

EL TEMPS. ¿Reconeixeu certs trets generacionals?

V. VILLATORO. Haver evitat la pròpia escissió, com diu en Balló, em sembla fantàstic. Ara, no ens ho ha regalat ningú. Les causes es troben en la trajectòria pròpia de cadascú.

EL TEMPS. No sembla que us atregui la política activa.

J. BALLO. Això espero, perquè aquí te-

Escenes de retrobament generacional a la taula rodona d'EL TEMPS.

CARME PUÉRTOLAS

nim dos ministrables. En Vicenç també ha sortit als diaris com a hipotètic conseller de Cultura...

V. VILLATORO. Hemeroteca pura.

EL TEMPS. D'aquí a deu anys, doncs, tots podeu ser ministres.

J. BIGAS. ¿De quin govern? ¿De quin país?

J. BALLO. Jo, si em permeteu, no tinc la sensació que hagi de culminar una carrera. Penso que tots tenim una certa suavitat, que forma part d'aquest relatiu benes-

tar, en què no caben grans expectatives, grans objectius, grans esperances. Estic convençut que si algú dels qui som aquí té alguna vegada un accident, del tipus que el vulguin fer ministre, s'ho prendrà amb molta tranquil·litat.

V. VILLATORO. Són perifèrics no-polítics.

E. MARIN. I còmodes. Em resulta més còmode fer de degà que exercir de diputat d'ERC.

J. BIGAS. Tinc la impressió que aquesta generació que som aquí, hem anat fent les coses com si fóssim fills de ric. Hem fet exactament allò que consideràvem que havíem de fer.

V. VILLATORO. I seríem capaços de dir que no a coses a què sembla que s'hagi de dir que sí.

EL TEMPS. En aquesta traca final, el lector pensarà que feu trampa. Tots teniu cua de palla.

E. MARIN. Però totes aquestes cues són això, cues. Perifèriques i secundàries. Sempre.

(Tots es reconeixen, sorpresos, membres d'una mateixa generació. Fi.)

Oriol Malló

Canviar és necessari i la major representació d'EUPV en el Parlament és la garantia per fer-ho possible.

Per la creació i millora del l'ocupació, per la defensa del medi ambient, per la recuperació de l'ètica en la vida pública... cada vot compta.

ESQUERRA UNIDA. EL VOT NECESSARI.